

KARTA ROZWIĄZANIA:

ID:	G.01b-1
Typ instrumentarium (a do f)	a) Rozwiązania w zakresie regulacji prawnych, administracyjnych
Kategoria rozwiązania (A do C)	A – Regulacje prawne
Data aktualizacji wpisu:	21.05.2021
ID i nazwa wyzwania, którego dotyczy proponowane rozwiązanie:	G01b Wzmocnienie subregionalnych biegunów wzrostu
Autorzy:	Piotr GŁOWSKI – Prezydent Miasta Piła Beata DUDZIŃSKA – Zastępca Prezydenta Miasta Piła
Grupa ekspercka:	Gospodarka i rynek pracy

1. Nazwa rozwiązania:**Kryteria powoływania miast na prawach powiatu****2. Zwięzła charakterystyka proponowanego rozwiązania:**

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym: „*Prawa powiatu przysługują miastom, które w dniu 31 grudnia 1998 r. liczyły więcej niż 100 000 mieszkańców, a także miastom, które z tym dniem przestały być siedzibami wojewodów, chyba że na wniosek właściwej rady miejskiej odstąpiono od nadania miastu praw powiatu, oraz tym, którym nadano status miasta na prawach powiatu, przy dokonywaniu pierwszego podziału administracyjnego kraju na powiaty*”.

W związku z powyższymi zapisami od wielu lat można zaobserwować powszechną problematykę związaną z uzyskaniem przez zainteresowane miasta statusu miasta na prawach powiatu. Obowiązujące przepisy prawa nie dają możliwości złożenia przez zainteresowane miasta wniosku o nadanie statusu miasta na prawach powiatu (Kulas B. 2017, Mika 2019).

W aktualnej sytuacji większe miasta bez praw powiatowych mają liczne problemy w funkcjonowaniu w odniesieniu do podziału kompetencji ośrodków administracji publicznej, braku możliwości samodzielnego zarządzania infrastrukturą drogową, a także realizacją polityki oświatowej i inwestycyjnej (Mika 2019, Swianiewicz 2018, Tarnowska 2011). Należy zauważyć, że grodzkość jest efektywnym, sprawdzonym i zrozumiałym społecznie modelem zarządzania przez jednego gospodarza. Z jednej strony ogranicza biurokrację, z drugiej wyposaża samorząd w atuty decyzyjne i finansowe, co ma związek z większym budżetem i szansą na dodatkowe środki zewnętrzne. (Powiat) grodzki otwiera nowe perspektywy inwestycyjne, w kształtowaniu rynku pracy i poprawy jakości życia w całej aglomeracji.

Stąd, problem grodzkości miast stanowiący podstawową kwestię ustrojową powinien zainicjować nowe zapisy legislacyjne, dzięki którym uzyskanie statusu miasta na prawach powiatu byłoby dostępne dla miast, które z dniem 31 grudnia 1998 r. przestały być siedzibą wojewody i wobec których, na wniosek rady miejskiej, odstąpiono od nadania praw powiatu, lub innym miastom powyżej 60 000 mieszkańców, które posiadają możliwości realizacji powiatowych zadań publicznych z gwarancją równości i powszechności w wymiarze ponadlokalnym. Ważnym argumentem poza uwarunkowaniami prawnymi uzyskania statusu miasta na prawach powiatu powinna być pozytywna opinia wyrażona przez Regionalną Izbę Obrachunkową w kwestii skutków finansowych.

We wprowadzanej nowej nowelizacji ustawy o samorządzie powiatowym należy wprowadzić przepisy szczegółowe dotyczące m.in. spraw finansowych w zakresie rozłożenia zadłużenia powiatu, przejęcia pracowników i nieruchomości (Mika 2019).

Trudność pozyskania statusu miasta na prawach powiatu pokazuje przypadek Wałbrzycha – jedynego miasta, które utraciło (2003 r.), a następnie odzyskało ten status. Powrót jednak do poprzedniego stanu prawnego trwał aż 10 lat (2013 r.) i był możliwy dopiero po wprowadzeniu nowelizacji w 2009 r. ustawy o samorządzie powiatowym, poprzez dodanie art. 5 ust. 3 pkt 3, dzięki któremu podział powiatu mógł nastąpić także w razie przywrócenia statusu miasta na prawach powiatu miastu, które w trybie ust. 4 zostało połączone z powiatem mającym siedzibę władz w tym mieście (Mika 2019).

3. Działania szczegółowe, narzędzia interwencji:

W związku z aktualnym stanem prawnym, który nie umożliwia złożenia przez zainteresowane miasta wniosku o nadanie statusu miasta na prawach powiatu, należy dążyć do wszczęcia procedur ustawodawczych zmierzających do zmian ustawy o samorządzie powiatowym oraz innych regulacji prawnych.

4. Podmioty odpowiedzialne za realizację:

Parlament/Rząd/Gminy/Powiaty

5. Wstępny harmonogram:

2021 – analizy i przygotowanie procesu legislacyjnego

2022 – zmiana przepisów, wejście ustawy

6. Priorytet/istotność z punktu widzenia wpływu na wyzwanie/rozwiązanie problemu (oczekiwany efekt):

Priorytetowe

Wprowadzenie proponowanego rozwiązania i reformy legislacyjnej umożliwiłoby realne zmiany w obszarach funkcjonowania miast, w tym możliwości szybszego rozwoju, dostępu do źródeł finansowania dedykowanych powiatom, a także usprawnienia funkcjonowania administracji publicznej, która w tym przypadku byłaby skumulowana w jednym ośrodku kompetencyjnym.

7. Odniesienia do diagnoz, dodatkowe materiały źródłowe, literatura:

Dolnicki B., 2018, *Organizacja i funkcjonowanie aglomeracji miejskich*, Wolters Kluwer, Warszawa.

Karciaz M., Kudra A., 2015, *Dopuszczalność nadania statusu miasta na prawach powiatu w świetle obowiązujących przepisów prawa*, Samorząd Terytorialny, 10, 69-83.

Kulas B., 2017, *Tczew - Miasto na prawach powiatu. Wariantowa analiza zmian administracyjnych na obszarze powiatów tczewskiego i starogardzkiego*, Słupskie Prace Geograficzne, 14, 79–96.

Mika A., 2019, *Utrata i przywrócenie statusu miasta na prawach powiatu – na przykładzie Wałbrzycha*, Miasto Pamięć i Przyszłość, 3(2).

Narastające dysfunkcje, zasadnicze dylematy, konieczne działania. Raport o stanie samorządności terytorialnej w Polsce, 2013, MSAP, Kraków.

Swianiewicz P., 2018, *If territorial fragmentation is a problem, is amalgamation a solution? – Ten years later*, Local Government Studies, 44, 1–10.

Tarnowska A., 2011, *Status miasta na prawach powiatu i jego wpływ na rozwój miast*, Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego, 25, 163–173.

8. Powiązane akty prawne:

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym

9. Przykłady podobnych rozwiązań w innych krajach (jeśli znane)

[...]